KUNTOUTUKSEN UUDISTAMINEN

Kuntoutuksen uudistamiskomitea teki vuonna 2017 yhteensä 55 ehdotusta kuntoutuksen uudistamiseksi. Marinin hallitusohjelman mukaisesti kuntoutusta kehitetään vuosina 2020-2022 komitean ehdotusten mukaisesti. Joulukuussa 2020 julkaistuun Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmaan on koottu keskeiset keinot, joilla kuntoutusta tullaan uudistamaan tulevina vuosina. Kuntoutusta kehitetään osana valtakunnallisia muutosohjelmia ja erillisinä lakihankkeina.

Kuntoutuspalveluihin ohjautumista kehitetään laajasti eri hankkeissa. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksissa kuntoutusosaamista laajennetaan ja kehitetään kuntoutustarpeen tunnistamista eri ikäisillä asiakkailla. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa tullaan kehittämään mm. kuntoutuksen suoravastaanottopalveluita (esim. fysio- ja toimintaterapia), sosiaalisen kuntoutuksen palveluita, ohjausmalleja ja etäkuntoutuspalveluita.

Osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnistetaan sosiaali- ja terveyskeskusten moniammatillisessa tiimissä ja kehitetään tuetun työllistämisen palveluita ja ohjataan asiakkaita Kelan ammatilliseen kuntoutukseen. Asiakkaiden osa-aikaista ja varhaista työhön paluuta tuetaan kehittämällä etuuksia kuten osa-sairauspäivärahaa ja kuntoutustukea. Työllistymisen tueksi kehitetään ammatillista kuntoutusta ja palvelutarvearvioita työttömille. Työssäjaksamista tuetaan kehittämällä työkykyjohtamista.

Lapsiperheiden osalta kehitetään perhekeskusverkostoa tunnistamaan kuntoutustarve ja tukemaan kuntoutusta tarvitsevan perheen arkea. Nuorille kehitetään matalan kynnyksen palveluita ja ohjausta tarvittaviin kuntoutuspalveluihin. Ikäihmisille kehitetään kotikuntoutusta Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa sekä Ikäohjelmassa.

Lääkinnälliselle kuntoutukseen ohjautumiselle laaditaan valtakunnalliset kuntoutuksen ohjautumisen perusteet. Tämä selkeyttää valtakunnallisesti yhtenäisiä käytäntöjä ja kuntoutuksen vastuunjakoa. Työskentely on alkanut vuoden 2021 alusta. Valtakunnallisia apuvälineiden luovutusperusteita sekä apuvälinepalveluiden työnjakoa ja koordinaatiota kehitetään. Työskentely alkaa keväällä 2021.

Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumi laatii suunnitelman kuntoutuksen tutkimuksen ja koulutuksen kehittämiseksi. Foorumi on perustettu yhteistyössä OKM:n kanssa ja toiminta alkaa keväällä 2021.

Kuntoutuksen tietopohjaa kehitetään tavoitteena yhteiset työ- ja toimintakyvyn mittarit ja seurantajärjestelmät. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos tekee työ- ja toimintakykytiedon konseptoinnin, jossa kuvataan sosiaali- , terveys- ja kuntoutuspalveluissa sekä työelämäpalveluissa toteutuvan toimintakykytiedon kirjaamisen nykytila ja tavoitetila sekä edellytykset vaiheittaiseen tavoitteiden saavuttamiseen yli hallinnonalojen (sote, TE-palvelut ja Kela).

Monikanavarahoituksen purkaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö asettanut ajalle 15.11.2020-31.3.2021 monikanavarahoituksen purkamista pohjustavat valmisteluryhmät, jotka tekevät valmistelutyötä myöhemmin käynnistettävän parlamentaarisen valmistelun tueksi. Kuntoutuksen valmisteluryhmän tehtävänä on tarkastella kolmea eri vaihtoehtoa:

a) vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen ja/tai kuntoutuspsykoterapian säilyttäminen Kelan lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden piirissä;

b) vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen ja/tai kuntoutuspsykoterapian säilyttäminen Kelan lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden piirissa siten, että sote-maakunnat osallistuisivat palvelujen rahoitukseen; sekä

c) vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen ja/tai kuntoutuspsykoterapian siirtäminen sote- maakuntien järjestämis - ja rahoitusvastuulle.

Virkamiestyöryhmä tarkastelee eri vaihtoehtojen vaikutuksia mm. lapsi-, vammaisten oikeuksien, nykyisten palveluiden saajien, järjestämisen, palveluiden tuottamisen ja rahoituksen näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistua ja kuntoutua

Hallituksen esityksen 241/2020 mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisivat kuntaa suuremmat itsehallinnolliset hyvinvointialueet. Hyvinvointialueet tuottaisivat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityiset toimijat ja kolmas sektori täydentäisivät niitä. Hyvinvointialueilla olisi velvoite huolehtia asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta. Hyvinvointialueella olisi vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi sekä eri asiakasryhmien että yksittäisen asiakkaan kohdalla. Hyvinvointialueen olisi huolehdittava yhteen sovitettuja palveluja laaja-alaisesti tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittamisesta ja palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta hyvinvointialueen muiden palvelujen kanssa sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Hyvinvointialueen olisi huolehdittava siitä, että erilaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tarvitsevan ja käyttävän henkilön palvelut muodostavat tarpeen mukaisen ja keskenään yhteensovitetun kokonaisuuden. Nykytilassa vastaavaa laajaa velvoitetta asiakkaan ehkäisevien, hoitavien tai korjaavien ja kuntouttavien palveluiden yhteensovittamisesta ei ole millään taholla.